

KURJER LITIEWSKI

w WILNIE dnia 6. Stycznia V. S. ROKU 1809.

S. PETERSBURG V. S. D. 25 Grudnia. Leybgwardyi konney Półkownik X. Wadbski zostaje komendantem półku Litewsko Litewski. Leybgwardyi Chorąży Baron Pinabel będzie w Finlandzkim batalionie. Leybgwardyjskiego Jzmajłowskiego półku Kapitan Timonow zostaje Półkownikiem. Półkownik 13 strzeleckiego będzie Szeferem 30 strzeleckiego półku. Uwalnia się na próżbę ze służby z przyczyny ran odniesionych Hrabia Tyszkiewicz Półkownik Leybgwardyi Jzmajłowskiej Generałowie półkow i batalionow garnizonowych nie będący w armii ani mający osobnego pozwolenia noszenia munduru z hałtem powinni nosić zwyczajne w tych garnizonach, któremi dowodzą, podług przepisu. Wice Gubernator Chersonski Kolleski Sowietnik Esipow zostaje Wice Gubernatorem Gubernii Podolskiej.

PARYŻ d. 19 grudnia. Po iedno miesięcznym oblężeniu, w piętnascie dni po otworzeniu przykopow d. 5 poddała się twierdza Katalonska Roses. Dwutysięczna załoga poszła w niewolę, wielka liczba dział i wszelkich zapasow Francuzom dostała się. Spelżyli więc na próżno usiłowania Anglikow, którzy od morza wszystkimi siłami twierdzę wspierali. Główna kwatera 7 korpusu G. Cyr przeszła do Barcellony. Niedługo zacznie się, czynne w tej stronie wojsk Francuzkich działanie; gdyż tu Mar: Mortier X. Treviso ze swoim korpusem nadciąga. W Aranda znaleźliśmy 40000 worow zboża. W pogoni za szczątkami, które z pod Tudela Palafox uprowadzał, zabrali Francuzi dział 30. G. Lasalle pierwszy wszedł do Madrytu i pierwszy za uciekającymi w pogoń ruszył, już ubiegł za Madryt mil 20 nie mając szczęścia nigdzie deścignąć Anglikow.

Wspomniany w przeszłej gazecie gmach Retiro jest pałac obszerny pod miastem samym na wzgurku przez Filipa 4 wyporzadzony, mieszkanie Królów Hiszpańskich, pierwszy wstęp do miasta, znaiomy cudzoziemcom i na kartach pod nazwiskiem Buen-Retiro. Król Józef Napoleon mieszka w mieście Madrycie w pałacu Królów Hiszpańskich; pracuje z Ministrem Azara, Don Urquio, i innemi porządku i pokoiu przyjaciółmi. Wojska Francuzkie żyją w zupełnej zgodzie z Obywatelami, którzy z błędu wyprowadzeni wszelką ufność pokazują. Napoleon w stolicy nie będzie miał swojej kwatery, lecz razem z obozem przeniesie za Tagus. Król przeszły Hiszpański Karol 4 mocno zachorował; wątpią lekarze o powrocie zdrowia, trzech najsławniejszych z Montpellier pospieszyło na ratunek Królowi. Imperator ma powrócić z Hiszpanii do Paryża w styczniu.

Zaczynamy mieć nadzieję pokoju większą nad inne czasy. Zagaiona negocyacja z Anglią nie-

staie owszem codzienną komunikacją sprawuje. Minister spraw zagranicznych Champagny niepoiedzie już do Hiszpanii, częste miewa rozmowy z Ambassadorami wielkich mocarstw. Minister sekretarz stanu w obozie całą expedycją interesow potocznych przy Imperatorze odbywa. Mówią, że Napoleon nowe przesłał z Madrytu propozycje Anglikom do pokoiu. Bóg sam przy tylu trudnościach pocieszyć może pokojem strapiony rodzaj ludzki. W Angouleme, gdzie X. Abrantes powróciwszy z Portugalii spotkał przejeżdżającego Imperatora, otrzymał audyencyą; w długiej rozmowie oświadczył Napoleon ukontentowanie z postępowania wodza któremu powiedział między innymi, powrócisz nazad do Lisbony. Officyerow armii Portugalskiej na stopnie wyższe podniósł, między innymi GG. BB. Thiebau i Solignac mianował Generałami dywizyi. G. Delaborde autor wielu pism w Hiszpanii, przez Napoleona powołany do obozu pracować zapewne będzie nad urządzeniem kraju tego. X. Abrantes d. 7 miał główną kwaterę w Witoria, ciągnie przez Kastylją ku Portugalii. Przyszły do Paryża ekipaż Intendenta Daru, który tak długo sprawował rząd Administracyiny w Berlinie.

Na początku roku 1808 wojsko Hiszpańskie miało podług naydokładniejszych rachunkow wojskowych 5 Generał Kapitanow, 118 Marszałkow - 209 Brygadierow. Leybgwardya, Halabardnicy. Hiszpańskie i Wallońskie gwardye, karabinierowie Królewscy, składali gwardyą od 5600 ludzi. Piechoty liniowej krajowej 35 regimentow czyli 79960 ludzi, cudzoziemskiej 29678 głów, jazdy liniowej, lekkiej, huzarow, dragonow i strzelcow regimentow 24 czyli 16080 kawalerzystow; artyleryi 4 kompanie ciężkiej, 6 konney, 5 minerow i pontonierow, 62 ćwiczoney milicyi, ogółem artyleryi 181 kompanii. Grenadyerow prowincjonalnych, milicyi prowincjonalney, ćwiczoney 61200. Milicyi mieyskiej do strzeżenia brzegow i granic 132 kompanie: cała siła zbroyna wynosiła 255118. GG. Kapitanowie byli Hrabia Colomera, H. Campo Alange, X. Castelfranco, Margr: Branciforte i Don Ventura Carro; między Generał Leytenantami byli znaiomsi X. Castropignano, D. Cagigal, D. Borghese, Margr. Caballero, X. Monforte, X. Masterrano, X. Ossuna, X. Ega, D. Valdes, D. Alvarez, D. Jzquierdo, X. Nassau, H. Cervellon, D. Joachim Palafox, D. Negrette, D. Morla, D. Vives, D. Gregorio Cuesta, Mar: Romana, D. O-faril, X. Purque, X. Frias Mar: Solana, X. Infantado, D. Negri, D. Castanos; między Marszałkami znacniejsi Hrabia Eron, D. Eiguerva, Valdels Reding, D. Francisco Cuesta, D. Vitte, D. Meer, D. Kinde-lan; między Brygadyerami pierwsi Baron Helmstad,

Mar: Coupigni, Mar: Portugo, D. Hermosilla, D. Kraywinkel, Blacke, D. Francisco Palafox, D. Józef Revollo de Palafox. Wszystkich ienów Hiszpańskich do Perigueux prowadzą.

Z okoliczności, że niektóre dzienniki pomieściły wyrazy które Imperatorowa miała powiedzieć Deputacjom zgromadzenia prawodawców dziękującey za przysłanie przez Imperatora chorągwie, gazeta urzędowa Monitor napisała: że nigdy Imperatorowa nie mogła nazwać prawodawców reprezentującymi naród Francuzki gdyż dostatecznie zna tę prawdę że pierwszą głową i reprezentantem jest Imperator Napoleon. Pomylnie więc dzienniki z siebie dały tytuł reprezentantów prawodawcom którzy bynajmniej temi nie są. Napoleon mając tron od Boga wezwał ich do rady względem praw; są oni wysłanemi z obioru przez departamenta, prawa niedają, lecz przyniesione przez Radców stanu przymiują. Pierwszą jest władzą we Francyi po Imperatorze Senat, drugą Rada stanu, a później idzie zgromadzenie prawodawców.

Pierwsze dzienniki zaczęły się od wyparcia Hiszpanów z gur i wąwozów Bilbao, od pozyskania miasta tego, dziś kładniemy szczegóły z raportu urzędowego przez woyska Badeńskie przyslanego. Nagłemi marszami Badeńczykowie w połowie października w linii stanęli razem z innemi Niemieckimi kontingensami. Całą ich dywizyą dowodził G. Leval, Półkownik Badeński Porbeck otrzymał dowództwo nad całą brygadą w Durango i okolicach przeciw nieprzyjacielowi rozłożoną. G. Blacke z 30 t. Hiszpanów osadzał warowne stanowiska przed Bilbao. Mar: Lefebvre X. Gdański miał naprzeciw trzy tylko dywizye, G. Leval, Sebastiani i Villatte. Dnia 25 października pierwszy kroć Badeńczykowie z nieprzyjacielem walczyli; kompania Waltizerów utrzymała wąwóz przeciwko natarczywości Insurgentów; Porucznik Asbrand wydarłszy dobozowi bęben sam uderzył marsz do ataku i w ogień poszedł. Dnia 31 o świtanii GG. Leval Sebastiani, Villatte ze swemi dywizyami uderzyli na Hiszpanów; pierwszy na skrzydło lewe, drugi na środek, trzeci na skrzydło prawe trzy poprowadzili kolumny. Tak miały iść dywizye nie stawiając w linię, chybaby doświadczyły najmocniejszego odporu. Dywizya iedna Leval złamać się musiała na dwie kolumny; pierwszą prowadził G. Pactod, i przy tey nadywał się naczelny korpusu dowódzca Mar: Lefebvre, drugą rządził Półkownik Badeński Porbeck. Pierwszy G. Villatte uderzył na prawe skrzydło, Waltizerowie wdzierali się na spadziste skały i nieprzyjaciół stracali, za nimi wielkim krokiem postępowała kolumna. Tem czasem Badeńczykowie wdrzeć się trafili na przepaść gurę naprzód posuniętą i za sobą wzniesć dwie haubice zdołali przełamując wszelkie trudności, z tych dany ogień był znakiem do powszechnego ataku, ciemna mgła pokrywała plac bitwy; wszystkie kolumny rzuciły się pędem na nieprzyjaciela, ten gradem kul powitał: Bagnet rozwiązał sprawę; wyparł on z wąwozu, przebił narówninie, zwałił z gury nieprzyjaciół. Opuszczyć więc musieli rokoszanie Zornosa ważne stanowisko, tegoż dnia do Bilbao dostali się i nocą przeszli w

dwóch miejscach przez Durango wszędzie parci bagnetem nieznaydując żadney od wysokich gur zastony. Zmordowane woyska Badeńskie nie mogły ścigać dalej za Zornosa nad dwie godziny; Mar: Lefebvre X. Gdański na znak swego ukontentowania zatrzymał przy sobie dwa bataliony Badeńskie z Brygady Półkownika Porbeck, z którym tamże nocował. Znaleźli Badeńczykowie w Zornosa chleba i trunków. Dla rzucenia postrachu niebrano w niewolę rokoszanów, lecz wszystkich zabiano, przeto wielką stratę w zabitych i ranionych ponieśli. Badeńczykowie stracili iednego Officyera, z ranionych, i 20 żołnierzy zabitych lub ranionych. Woyska Niemieckie sławą w tem dniu okryły się. Sam. Mar: Lefebvre X. Gdański po skończoney bitwie stanowiący przed linią Badeńczyków powiedział „Dziś walczyliście wspaniale: z Francuzami biegliscie w zawody i czasami ich wyprzedziliście.

Szesnasty dziennik woyska Francuzkiego w Hiszpanii d. 8 grudnia w głównej kwaterze Madrycie Mar: Lannes X. Montebello wychwala postępowanie GB. Pouzet w bitwie pod Tudela, G. D. Lefebvre, GB. A. Couin, i Adiutanta swego Gueheneuc, który ranę odniósł. Szczególniey wspomina 3 regimenta Nadwiślańskie. GB. Augereau dystyngwował się białą na czele dywizyi G. Morlot. PP. Viry i Labedoyer wydarli działo ze środka linii nieprzyjacielskiej; ostatni w ramię raniony. Imperator mianował Półkownika Pepin Generałem bygady; Maiora polskiego Klickiego Półkownikiem; ranionego Półkownika polskiego Kasinowskiego członkiem legii honorowej.

GD. Ruffin przeszedł rzekę Tagus w Araniuez, przeszedł do Oeanna i drogę przeciw nieprzyjacielskiego woyska, które do swojej oycyzny Andaluzyi cofnąć się chciało; dziś rzuciło się ono do Cuenca. GG. Lasalle i Milhaut z dywizyami jazdy obrócili się przez Talawera i Reina do Portugalii. Mar: Lefebvre X. Gdański dziś przychodzi do Madrytu ze swoim korpusem. Mar: Ney X. Elchingen od Sarragossy przyprowadził swój korpus do Guadalaxara. Imperator chcąc oszczędzić znacznych obywatelów odwiekał szturm Sargossy, ażby wypadki Madrytu i klęska woysk Hiszpańskich naprowadziły na drogę rozumu to miasto. Jeżeliby się iednak po takich wiadomościach upierało, miny i bomby zadosyc uczynią. G. Junot X. Abrantes wprowadził 8 korpus do Hiszpanii; G. Delaborde przenosi główną kwaterę do Witoria. G. Valence z dywizyą polską do Buitrago dziś przybywa. Anglicy zewsząd cofają się: Lasalle napotkał 16 obłąkanych i rabunkiem bawiających się wszystkich zrabował. Mar: Mortier X. Treviso d. 16 do Katalonii nadciągnie okrąży nieprzyjaciół i połączy się z GG. Duhesme i S. Cyr.

Dnia d. 23 listopada. Mogli już Francuzi wchodzić do miasta Roses przez wyłam zamku S. Tróycy: Anglicy wysadzali 400 ludzi pod zamkiem: batalion Włoski na nich uderzył, 10 zabił więcej ranił, resztę wpędził w morze. Postrzeżono 30 batów z portu Roses wychodzących, zdaie się iż mieszkańce uciekają z miasta. Dnia 24 G. Alvarres z przednią strażą od 5 do 6 t nad rzeką Fluvia rozłożoną, uderzył kolumnami na Punto.

Navata Armoda i Garrigas gdzie stała dywizya G. Souham. Pierwszy regiment letkiej piechoty, i 4 batalion z trzeciego letkiej wstrzymały natarczywość nieprzyjaciela i naresztę jego odparły: wypędzony został za rzekę Fluvia zostawiwszy na placu wielu ranionych i zabitych. Między ienćami znajdując się Półkownik Lebrun wice komenderujący tym atakiem, Półkownik regimentu Taragone, Maior i Kapitan z tegoż regimentu.

Wspomniemy tu niektóre Matrytu przypadki. Ośmiódziesięcioletni wysłużony Generał mieszkający na ulicy Alcala, postrzegłszy wchodzącego Oficjera Francuzkiego z żołnierzami do swego domu, rzekł do niego trzymając córkę, stary iestem żołnierz, znam prawa i rozwiązłość wojny, o to moja córka, daię 900 t. liwrów posagu, zachowaj iey honor i bądź iey mężem. Młody Oficjer przyrzekł opiekę starcowi, iego familii i całemu domowi. Jak są występni ci, którzy wystawiają spokojnych obywatelów, tylu mieszkańców wielkiej stolicy na tyle nieszczęść! Bojaźń opuszcza wszystkich, wynoszą ukryte sprzęty; w sklepach rozłożyli towary; ulice i domy odtarasowali i wszelkie przygotowania do obrony uprzątnęli. Fizylier z gwardyi, przekonany o porwanie kilku zegarków roztrzelany na nappierwszym rynku. Xze Infantado pierwszy nieszczęść sprawca, pierwsze układy Angielskich narzędzie, pierwsza Anglii sprężyna do poróżnienia syna z oycem, do obalenia tronu Karola 4 do Francyi tak przywiązanego, do oburzenia ludu przeciw pierwszemu Ministrowi, do wyniesienia na tron młodego Królewica Asturyi, napelnionego przez żonę Królową Neapolitańską nienawiścią przeciw Francuzom, Xze Infantado pierwsza figura w spisku Eskurialskim, najwyższy w tenczas woysk Hiszpanskich Naczelnik zaprzysiągł był w Bayonne wierność iako Półkownik gwardyi Królowi Józefowi, lecz za powrotem do Madrytu zrzucił maskę, przyioł służbę u Anglików, otworzył swoje mieszkanie ich Ministrom lub sekretnym agentom; zbuntowawszy współrodaków podle ich zdradził, uciekł z Madrytu do Gwadalaxara pod pozorem sprowadzenia posiłków; przez tę podłość uszedł z niebezpieczeństwa na jakie współziomków naraził; A genta tylko Angielskiego ratował, którego w swoim uwioził pojeździe. Utracił swoje tytuły, honory, urzędy, dwa mill: intraty, i wszystkie dobra. Żyć będzie w Londynie hańbą i pogardą, bo zwyczajnie Anglia poświęcających swój honor i oyczyznę dla iey niegodziwey sprawy tak nadgradza.

Napisał Imperator list okólny do wszystkich Arcy Biskupów, Biskupów i Prezydentów Konsystorskich w treści następney. Zwycięstwa odniesione naszym orężem pod Espinosa, Burgos, Tudela, Somosierra; weyscie woysk naszych do Madrytu, i osobliwsze szczęście, w wyzwoleniu tego miasta z rąk uzbrojonych zbóyców, którzy zacnych obywatelów w ucisku trzymali, nas powodują do prośzenia W Pana tem listem abys niezwłocznie ułożywszy się z kim należy zwołał lud do kościołów i kazał spiewać Te Deum oraz inne modlitwy naznaczył dla podziękowania Bogu za błogosławieństwo orężowi naszemu a ponizenie nieprzyjaciół na-

rodu naszego oraz spokojności lądu, którzy wzburzając ducha fakcyi usiłują na publicznym nierządzie i nieszczęściu ludów swoje ugruntować monopolium. Prosiemy Boga aby miał W Pana, Mostei Biskupie, w swojej świętej Opiece. W naszym Imperatorskim obozie Madrycie d. 7.

Napoleon chcąc zachęcić swoich Ministrow, konsyliarzów, sędziów, i wszelkie władze do chwalebego poświęcenia się bez zmayı dobru powszechnemu, kazał postawić w swojej sali rady dwie Statui Ministra religii Portalis i Senatora Tronchet, których wyobrażenie przypominać powinno ich cnotę, znajomość, beziinteressowność i honor. Przytem napisał list do Ministra sprawiedliwości Hrabiego Regnier! Przedsięwziółem kazać postawić w sali naszej rady stanu marmorowe posagi Tronchet i Portalis, którzy pierwsi pisząc Kodex Napoleona okazali nam wielkie talenta. Chcę, by nasi Ministrowie, Konsyliarze stanu, i wszelkie władze znali że nadgradzam ich usługi i chwalać okrywam talenta, podając one niesmiertelności i sławie. Wielki Marszałek pałacowy i Intendent domu moiego znają wolę naszą, szczegulniey proszę W Pana ażeby posagi nayprędzey zrobione zostały i były naypodobniejsze. Piszę ten list, abys go obiawił wszystkim władzom. W Burgos 18 listopada.

LONDYN d. 9 grudnia. G. Burrard, który z Portugalii powrócił i był poseł u dworu Szwedzkiego Thornton przedstawieni zostali Królowi. G. Morre rozkazał G. Baird powracać na okręty i płynąć na uyscie rzeki Tagus do Lisbony, gdzie połączone woyska Brytanii W. czynić będą naydzielniey za wspólny interes. Już więc zaczęto w Corogne znosić na okręty bagaze i sprowadzać ciężką artyleryą która była w korpusie G. Baird. Margrabia Romana połączył ostatki woyska swojego ze szczątkami armii G. Blak w Leon, co uczyniło liczbę 16 t. i dział 20. Chcieli Hiszpani przyłączyć się do G. Baird; posłany więc został do Leonu Lord Paget. Tegoż czasu oczekiwano Francuzów do Gijon Troszczemy się o brygadę G. Hope, która 21 listopada była w Escorial. Jeżeli nie odbierzemy z Hiszpanii nieszczęśliwych wiadomości, poslemy tam 2600 gwardyi, resztę legionu Niemieckiego i 14 t. woysk innych. Kiedy zaś interessa Hiszpańskie będą w stanie rozpaczy, daremny byłby ten posiłek, azatem wyprawa wstrzymana do późniejszych wiadomości. Sąd wojskowy na G. Dalrymple zwołany nie ieszcze niewyrzekł; wysłuchał tylko Generałów i wielu Oficyerów. Parlament niechybnie zgromadzi się d. 16 stycznia Ministrowie miewają częste konferencye, iak rozumiemy względem pokoju.

HAMBURG d. 28 grudnia. Król Hollenderski Ludwik Napoleon przedsięwziół ile można zmniejszyć wydatki i oszczędność do skarbu wprowadzić, między innemi zniósł Kantory w Midelburgu wschodnio i zachodnio Indyski, oraz wszystkich użytych od posługi uwolnił. Handel Hollenderski scisniony naywyżey, upadł zupełnie; wolno iedną sol wprowadzać do krain i ią przedawać nie niosąc do skarbowych magazynów; Chińskie towary niezakazane powinny być przerewidowa-

nie i sprowadzone do publicznych składów z których za pozwoleniem Królewskim przedawać się będą na rzecz właścicielow. Okręty w portach nieprzyjacielskich być, lub zakazanym towarem handlujące, konfiskowane będą. Oprócz wojsk Hollenderskich pod G. Chassay w Hiszpanii walczących nowe tam idą posiłki.

Król Pruski chcąc przywrócić porządek swemu krajowi edyktem naysurowiej zakazał schadzek sekretnych i wszelkich towarzystw tajemnicę za cel mających; właściciele i Policya obowiązani do pilnować i naysurowiej karać przestępcych. Fryderyk Wilhelm ogłosił drugim Edyktem iż zajmując się rządem kraju, że przeto formuje nową organizacją prościęszą, mniej kosztowną i stosowniejszą do okoliczności. Przybiera Król do boku radę stanu z którą najwyższy rządzi; Ministrow wewnętrznych, zagranicznych, skarbowego wojennego i sprawiedliwości. Ministerium wewnętrzne ma sześć podziałów na Policyę, religię, oświecenie, medycynę, prawodawstwo, wyrabianie min, soli, porcelany rękodzieł i Mennicy, które dzielą się na drobniejsze obiekty. Zniesione są zatem kamery wojenne i dóbr skarbowych, Najwyższe szkół Collegium, powszechne prawodawstwo, Najwyższe Collegium medycyny i zdrowia; na miejscu tego będą Regencye, Deputacya gruntowa i handlowa z uczonych, rzemieślników, gospodarzów i kupców złożona; Deputacya nauk i umiejętności która ma pod swoją władzą Uniwersytety Akademie teatru i tym podobne; Kommissya prawodawcza; Deputacya umiejętności medycyny stanowiąca po prowincjach podobne deputacye. Ministerium skarbowe ma trzy podziały, na kasę bankową morską handlową i loteryą, na dobra Królewskie i lasy, oraz na pewne i przypadkowe podatki. Dla przętszego biegu interessow będzie najwyższy Prezydent w Prusach wschodnich Litwie i Prusach zachodnich, drugi w starej i nowej Marchii, oraz Pomeranii, trzeci w Szląsku. Ci Prezydenci zgromadzić się powinni corok do Berlina oddać raport o stanie prowincyow, i swoje uwagi przedstawić. Król wybierze radę stanu i Ministrow; a z wybranych przez prowincye reprezentantow wybierze do podziałow najgorliwszych o dobro powszechne. Pełni zasług i cnoty cudzoziemce mogą być do podziałow przypuszczeni za nadzwyczajnych członków. Nową tę konstytucyą podpisał Fryderyk w Królewcu d. 16 grudnia. Drugim pismem zapowiedział Król że najprędzej po odbytej podróży powróci do stolicy, do której oddawna tęskni i podziękuję obywatelom za przywiązanie i miłość, z którą są dla swego Monarchy.

W Konstantynopolu dotąd wiedzieć niemożna doskonale wypadków rewolucyi. Stronnicy W. Wezyra utrzymują że żyje na flocie która stolicę Ottomanow bombarduje nagle i do posłuszeństwa prawej władzy; przeciwnie Janczarowie dowodzą że w zburzeniu Saraju zginął Bayraktar; pokazują nawet trupa, lecz tego poznać niepodobna. Z przyczyny ciągnących wojsk, rozboju na drogach, i powszechnego nierządu opóźniają się ta-

meczne wiadomości. Dwie opinie wąż się na przemiany jedna że wyleciał na powietrze wysadzony prochami, druga że schronił się na flotę. Powszechnie w tem zgadzała się że poprzednie zrzucony Sułtan Mussafa stracił życie, i że terażniejszy Machmud w zupełnym zostaje zdrowiu.

WASHINGTON d. 10 października. Oprócz znaiomych wynalazków baterii podwodnej, która jednym strzałem może wysadzić na powietrze największy okręt, statku do ratowanie zatoniętych, w którym bez szkody zanurzać się i na wierzch wypływać można. Hoban godny nasładowca Fultona wynalazł Lawety, które mogą być użyte do każdego dział kalibru, daleko prościęjsze, mniej kosztowne i wygodniejsze. Człowiek jeden bezpiecznie i letko machiną obracać może; wszyscy Inżynierowie osądzili za doskonałą.

W Bouenos Ayres GG. Liniers odebrał wiadomość o wypadkach Hiszpańskich, które koronę przeniosły na głowę Józefa Napoleona, obwieścił o tem wszystkie prowincye Ameryki Hiszpańskiej; dowodził potrzebę zachowania spokojności i wytrwania w przywiązaniu do Hiszpanii iakiemkolwiekby ona losowi ulegała. To pewna że na ten czas Anglicy nie mieli żadnej przeciwko tym osadom użytej siły; że zupełna spokojność kwitnęła.

DREZNO d. 3 stycznia. Fryderyk August Król Saski, Xże Warszawski mianował posłem u dworu Berlińskiego Thiollas, Prezydentem w Gdańsku Dankelman. Dozwolił Król wywozić bezpłatnie za granicę wszelkie roboty rzemieślników krajowych. W Xięstwie Warszawskim sędziowie pokoju od ich ustanowienia zagodzili ostatecznie spraw 17783. W Departamencie Warszawskim z pomiędzy 19 sędziow najwyższy ugodził Bogumił Załuski, bo 498 spraw ukończył; w Departamencie Poznańskim Szoltdrski z pomiędzy 20 sędziow pojechał stron 281; w Kaliskim między 11 Kaczkowski zagodził spraw 263; w Płockim Chełmicki między 16 zagodził 276; w Bydgoskim między 15 sędziami zakończył 377; w Łomżyńskim Wilczewski zagodził 792 najwyższy z pomiędzy 8 kolegów; wszyscy teraz pomienieni sędziowie pokoju za poświęconą pracę od 30 stycznia przez rok blisko cały ozdobieni zostali przez Króla każdy osobną medalionem. Most na Wiśle zakończony, Król z Królową pierwszy po poświęceniu przejechał i oglądał fortyfikacye.

Biegają wieści że w Konstantynopolu w czasie rewolucyi W. Wezyr Bayraktar nieżyje, lecz umyślnie zapalił magazyn prochowy aby łatwiej w powszechnym zamieszaniu mógł uciec. Miał w rzeczy samej być szczęśliwym, że uszedł ręki mściwej Janczarow, miał nawet stanąć na czele 60 t. wojska pod Adrianopolem które dawniej przez W. Wezyra zgromadzone na głos jego z nad Dunaju przybyło.

W Woysku Króla Bawarskiego Dezercya niezwykayna panuje: młodzież tłumami z pod chorągwi ucieka. Maxilian miał ustanowić ażeby na śmierć skazani nie od miecza iak dotąd było, lecz od gilotyny gineli.

w Wilnie w Drukarni XX. Piarów.

DODATEK

DO GAZETY KURYERA LITEWSKIEGO
w WILNIE dnia 6. Stycznia ROKU 1809.

Zebrani Obywatele dla Elekeyow do miasta Guberni: Wilna wotować będą Powiaty Rosieński, Upitski, Oszmiański w trzech salach katuszowych; Powiat Wiłkomierski w sali Rządu Gubernińskiego; Ptt: Zawileyski w Klasztorze XX. Franciszkanow; Ptt: Telszewski u XX. Barnardynow; Ptt: Braślawski u XX. Bazylianow; Ptt: Wilenski u XX. Pniarow; Ptt: Szawelski u XX. Karmelitow Bosych; w Salach lub Refektarzach; Ptt: Kowieński nad Bramą Zamkową; Ptt: Trocki w Sali Departamentu wremiennego w Kardynalii.

POZEGNANIE przy Limicie Dep r: 2 Sadu Głogo Gubernii Lit. Grodzieńskiej przez JW. JP. Piotra Bogerski-go tegoż Departamentu Assessora Ru 1808 Xbra 19 d miane.
Przyszła moment ustawa Praw Kraiowych zakreslony, w którym przeciąg naszego kończemy Urzędowania, przyszła ta chwila, w której zamknawszy dopełnienie woli Współ Obywateli powrócimy w zacisza Domowe. O jak szczęśliwi, jeżeli prawdziwie odpowiedziliśmy zba wiennym zamiarom naszego Najlepszego MONARCHY, Dawcy swobod naszych Wielkiego ALEXANDRA: który przez poruczone tej Gubernii JW. Gubernatorowi i Kawalerowi Łań skiemu Naczelnictwo, codziennie dowodzi prawdziwej, swej iako dobry Ojciec o szczęście nasze troskliwości. Jeżeli mówię odpowiedziliśmy prawdziwie zaufaniu naszych Współ Braci i własnemu powołaniu. Odpuszczając to miejsce: niech mi się godzi Was pożegnać Jasnie Wielmożni Prezydencie, Sowietniku, i Assesorowie, oraz za Wasze podziękować koleżeństwo. Zegnam i was obydwoch Kancelaryow Naczelnicy iako wspólney pracy naszej Towarzyszow. Zwracając zaś głos mego Pożegnania do Was Przześwietna Palestro do was szanowni Współ Obywatele, pozwolicie, abym naznaczając ten rozstania się z wami moment, odpowiednim uczu ciem; cnotcie i pracom waszym imieniem Jzby winną oddać sprawiedliwość, wasze wszelkich zawłosciow przed Sądem światle i dobitne wyjaśnianie, proste i rzetelne dowodow tłumacze nie, naturalne Praw stosowanie, a z tąd wszelkich obojętnościw uprzątanie dając szybki bieg Sądowej sprawiedliwości; wienczy skronie wasze Laurem Obywatelskiej chwały. Wy szano wni Współ Ziomkowie poświęciwszy nayeigknieysze dni zycia waszego pracy i trudem w posłudzie Braterskiej, słusnie nosicie na sobie cechę najsświętniejszej Klasy Obywatel. wam imie tłumaczow Praw, nieprzyjaciół występku, i obrońcow ucisnionej niewinności sprawiedli wości należy. Wielkość zaś powołania waszego przechodzi wszystkie w Obywatelstwie zasługi. Naprawdę równaliby się z wami owi dawni Bohaterowie, przed którymi trupem padały miliony Ludow, walili się nie dobyte twierdze, drżał Świat cały. Wielkość ich w oczach Rozumu i Ludzkości ustąpić musi waszej, gdy z was który wyrzeknie. „Jam dwóch. różnionych pogo dził Współ-Braci, Tak jest Szanowni Współ Obywatele Takie Czyny wyższemi Was robią nad samą wielkość. Trwajcie w nich z chwalebną stałością; to Wam honor w Naro dzie, zasługę w Kraiu, miłość u Współ-Braci upewnia. Zegnam Was z tego miejsca z naye tliwszym serca moiego uczuciem, a przestając być Urzędnikiem; niech w sercach Waszych nie przestaną być miłym Wam Współ- Obywatelem.

Dol Pesci Mistrz języka Włoskiego posiadający przytem język francuski rekomenduje się prze swietney Publicznosci do dawania po francusku sposobem łatwym i gruntownym lekcycow pomie nionego; języka Włoskiego. Zyczący raczą udać się do Handlującego Estempami Romano na wielkiej Ulicy, a naydogodniey podług umowy będą usłużeni.

Wielu jest potrzebujących stancyi, proszą przeto azeby mający wolne do najęcia mie szkanie raczyli przez Gazetę zaawizować gdzie na iakiej ulicy i pod jakim Numerem? Potrze buję się także zawiadomienia czy nie ma kto na aręde zastaw lub sprzedaż majątkow? zyczą cy wejść w układy raczą ogłosić o miejscu Kontraktow w iakiej Gubernii, Pawiecie i mają tku mieszkają do zawarcia umowy.

Cena Produktow: beczka od garcy 144 Zyta Rubli 10 kop 80; Jęczmienia Rub: 8 kop. 40; Jęczmienia Rub: 6; faska Masta Rub: 5; pud swiec Rub: 4 kop 80; bułka chleba pytl o wego funtow 4 łotow 9, zł; 1. Funt razowego gr: 3 i pół. Assygnacya 100 Rubliowa po 52 srebrne.

Dopiero co tylko w Wrocławiu z pod Prassy wyszedł Polonaise Militarny przez J. D. Hollanda, we wszystkich Księgarniach tu w Wilnie i u JP. Florentyniego za ieden Rubel mieć go można

JP. Peszko po tak długim wojażu w stronie głębszej Rossyi będąc od Szanow: Obywa teli proszonym o bawienie się tu Wilnie, oświadcza, ktoby sobie życzył użyć pracy iego czy to w portretach czy w inney sztuce malowania, iż przedsięwziół zabawić się do wygodniejszey pory czasu, mieszka w domu JP. Gutta Aptekarza na trzecim piętrze od dziedzińca, tenże sam donosi WJPP. iż znaydują się wygrane malowania z loteryi przez JP. Peszkę ciągniąną, ktoby miał także bilety znaydzie ich u niego.

SZARADA

Pierwsze spostrzeżesz gdy po mrozach ślota;

Pierwsze i drugie, kucharzy robota

Nazwisko zakończy trzecie

A wszystko w uczonym świecie,

I gdzie dobry smak osiedzie,

Z pięknych rymow sławnem będzie.

W dniu 15. W. JP. Frankowa będzie miała honor dać Koncert w Domu Kazynowym. Przychód z takowego Koncertu, w połowie na utrzymanie Domu Wileńskiego Towarzystwa Dobroczynności; w drugiej zaś połowie, na Wydział trzeci tegoż towarzystwa użytym będzie. Dom Towarzystwa Dobroczynności, w dzisiejszym swoim stanie, mieści Półtorasta nieszczęśliwych, powiększey części użytecznymi robotami zajętych; którzy nie tylko są żywieni i odziewani; lecz nadto, opał, i światło dostarczone sobie mają, prócz tego towarzystwo rozdało Chleb i Supę Stu kilkadziesiąt Ubogim, w różnych częściach Miasta zamieszkałym. Trzeci Wydział Towarzystwa Dobroczynności, w przeciągu dwóch lat i pół, Pomoc lekarską ofiarował, oraz lekarstwami bezpłatnie opatrzył do dwóch tysięcy Chorych. Dosyć więc powiedziano, aż by wątpić, iż Publiczność zechce, według zwykłej sobie wspaniałomyślności, wesprzeć usiłowania WJP. Frankowej; która z swojej strony niczego niezaniedba, coby ten Koncert przyjemnym i ile bydyż może doskonałym uczynić mogło.

Przybyły do tej stolicy Mechanik z Londynu William Trynham ofiaruje Obywatelom tej Prowincyi usługi swoje w budowaniu różnych Machin do Gospodarstwa wiejskiego służących jako to 1mo; Machina do młocenia zboża władana czterema końmi, która wymłoci i wyczyści (to jest wyarfuie) razem ośm kop Zyta lub Pszenicy w jednej godzinie. 2do: Machina do samego czyszczenia zboża, za Pomocą której dwóch ludzi wyczyści w jednej godzinie ośm beczek. 3to: Machina do kłaniania słomy na sieczkę 4to: Machina do mielenia słod. j. dnym koniem. 5to: Machina do podniesienia wody do jakiej chcąc wysokości dwoma końmi. 6to: Młyn Wietrzny na cztery kamienie, który w ten czas kiedy niema wiatru może być władany końmi lub wołami. 7mo: Młyn wodny nowego wynalazku na sześć kamieni o j. dnym tylko kole wodnym. Pomieniony Mechanik może się wiele przyczynić do polepszenia Fabryk i Hut żelaznych urządzając je według nowych i doskonałszych sposobów. Także robi różne Sprzenty służące do użytku polepszeń w rolnictwie i bierze chłopców na pewne lata do nauki, doskonalenia się w robieniu tych wszystkich w żywyż pomienionych rzeczy. Ktoby sobie życzył z prześwietney Publicznosci oddać młodszych do nauki lub zrobienia czego, tenże wspomniany Mechanik mieszka ciągle w Miasteczku Swistocz 5. mil od Nowogrucka.

Magistratura Powszechney Opieki w miejscu byłey Kommissyi Szpitalney w Wilnie, ustanowiona, gdy z powodu podawanych Prozb do JW. Litewskiego Woennego Gubernatora od Kupców i Obywateli Gubernij Minskiej i Mohilewskiej na rzece Wilij pływających Statki; a zaniemi nastąpiłyb Przedłożen, nadywie konieczną potrzebę, dla przechodu Statkow przez Most zielony na Rzece Wilij pod Miastem Wilnem będący, tenże most zielony poprawić i do nawigacyi uprzątnąć przeszkody. stosownie więc do postanowienia wtey Magistraturze uczynionego ogłasza wszystkim życzącym zatrudnić się takową poprawą Mostu, ażeby dla wzięcia podradu, iawił się z Ewicyami Autoryzowanemi na termin do Licytacyi tychże podradow przeznaczone to jest na iszy 15. drugi 18. i trzeci ostateczny 20. Miesiąca Januاری następującego 1809. roku do teyże Magistratury w Domie JP. Doroski pod Nrem 426. zostającego w godzinach rannych, dat 1808. roku Męca Xbra 24. dnia. Antoni Prozer

Ogrodnicy ze Stugdardu przybyli mają do przedania różne drzewa letnie i zimowe fruktowe i błonie, Gruski, Wisznie, Sliwki, Brzoskwinie, Winogrona, Kwiaty, Holleuderskie Cybule, Hyocynty w różnych najpiękniejszych kolorach, różne nasiona roślinne. Przedawszy już wielką liczbę ręczą że niezawiodą oczekiwania Publicznosci i że wszystkie rośliny i nasiona niezawodnie przyymą się mieszkają na Konskim targu w Domu WJP. Erdmana pod Nrem 1211

w Wilnie, u Józefa Zawadzkiego, Typografa Imperatorskiego Uniwersytetu. wyszło z druku Dzieło, pod tytułem: Wykład Metody Elementarnéy Henryka Pestalozzego, z daniem wiadomości o pracach tego sławnego człowieka, instytucie i przedniejszych jego współpracownikach, przez Dan. Alex. Chavannes M. D. S. E. Członka wielkiej Rady Towarzystwa emulacyynego Kantonu de Vaud, po francusku napisany, a przez Antoniego Marcinowskiego tłumaczony, 1808. 8vo. maior: str. 184. z 5. tablicami sztychowanemi, na miedzi rytymi. Dzieło, dla rzeczy w niem zawartych, dla wielkich, i gruntowanych myśli, dla nowych postrzeżeń nad działaniami natury w rozwijaniu władz i zdolności człowieka, dla wskazanych praktycznych sposobów w prowadzeniu i uczeniu dzieci, godne czytania i uważnego zastanowienia się, tych najbardziej, którzy edukacyą bądź publiczną, bądź prywatną zajmują się, bądź pensye utrzymują, bądź nakoniec doskonaleniu rozszerzaniu nauk są poświęceni. P. P. Prenumeratorowie na dzieła Pestalozzego zechcą się udać do Xiegarń Uniwersytetu, gdzie, za okazaniem biletów, otrzymają egzemplarze pomienionego dzieła, także można je kupić za cenę: na Pap: wód zwycz: Żł: 5. w li kraio: i fran: Żł: 6. gro: 20. przy tem uwiadamia się, iż drukowanie samych dzieł Pestalozzego rozpoczęte.

SZARADA przez iednego Prenumeratora

Pierwsze wzięte z drugiego wspiera most wiesniaczy;
Nie głupi kogo wszystko swym darem uraczy.